

B

BAIX. Entre els deriv., l'abstracte *baixe(s)a* que no documentava fins a 1390 (I, 555b1), figura ja en Llull «vostra altea e la *baxe*a del peccat» *Li. de Sta. Maria* 131. Pel que fa a *baixest* que, per una metace-deusí, ha acabat per ser un membre semàntic d'aquesta família, vàrem oblidar de remetre a *bixest*, article on se'n tracta.

BAJOCA. Estudiada en el *DECat.* (s. v. *bajà*) I, 538a43. Restà explicat aquí que *bajoca* i *-joc* deuen ser una modificació de *bajana*, *bajà* FABA BAJANA; però no es trobà una explicació satisfactòria del canvi de *-ana* en *-oca*. Suggerixo que sigui per la contaminació d'un sinònim, contaminació que es produiria al País Valencià (d'on *bajoca* és propi principalment) amb el sinònim mossàrab *eulûqa* 'tavella de mongeta', mot mossàrab documentat per *RMa.* 580 (trad. *silic<u>a* amb glossa catalana «tevela» 2816).

En efecte la bajoca és el nom de la tavella, més que no pas de la 'mongeta'. Aquest mot mossàrab va passar al cast. dialectal *seruga* 'vaina de legumbre' i en aquest article del *DECH* v, 228-9 es donen complets detalls del mot mossàrab i castellà. La diferència és que els moriscos valencians devien pronunciar *-ûqa* com *-ôka* segons és regular en fonètica hispano-àrab (mentre que a Castella i Andalusia sonaria *-uga*).

Quant a la suposada variant *Bijauca*, V. més aviat l'article especial de l'*OnCat*.

BALB. *Bobejar*: d'aquest derivat (un poc modificat) de *balb/baub*, que hom ha sospitat a tort de no-genuí, hem donat poques cites en bons escr. (a part de l'ús viu, Coromines, Pons Mass., I, 573a27-36, i n. 3); de fet ha estat bastant usat: «Entreguem-nos al sentiment, que és l'única cosa que ens deixa tocar el cel; l'ànima vol estimat --- tot lo altre és *bobejar*, no val la pena»; «Els esperits --- responen --- bromejant ---; si volen que els responguin amb serietat, posin-se sèrios ---, i si no --- no es planyin que ells els facin *bobejar*» Noller (*O.C.* x, 79.4f.; ix, 116.9f.). «Ai Toni--- no em facis *bobejar*» Maragall (*Ton i Guida, O.C. Per.* 495).

BALDUFA. No ha quedat aclarida l'etimologia d'aquest mot tan important. Ara, tenint en compte el singular sufix *-ufa* (cf. sobretot I, 589b24-38 i n. 5), i el caràcter tan general i antic del mot en tot el domini català, occità i francoprovençal, m'inclino a creure en una etimologia sorotàptica *BALDONŌA O *BALLONŌA; on la terminació serà la desinència del participi actiu femení i indoeur. *-ONTIA*, germà i paral·lel del gr. *βάλλουσα* 'la que gita o es tira'; en la llengua pre-romana ON (+ sibilant) haurà evolucionat en Ū com en grec; i T1 assibilat en θ en forma paral·lela al grec, haurà parat en l'altra fricativa veïna *-F-*. En el nom de muntanya *Roc de Fraussa* (carena entre l'Emp. i Arles de Tec), hi ha una solució anàloga de *-T1/-θ-*: indoeur. *BHRAGONTIA* 'serra trencada, rocallosa'. Atrevit sí, però la manca de tota altra etimologia en un mot tan estès i tan antic, obliga a pensar en el pre-romà. Per a *-LL/-ld-* tant podem pensar en una diferenciació de nivell pre-romà, com en influència de *BALDA*, *baldar*, *balder* etc. També en *b-* de *BALLAR* aquesta arrel ha d'haver estat en joc (per més que en últim terme vingui de *πύλλω*). En l'article *galdrofa* del *PVAranGc* he afegit dades occitanes complementàries a les donades en el *DECat*.

BALMA. A *embaumar*, *embaumador* (ultra el sentit gal·licat de *embaumés* 'aromàtic', *BÀLSAM*) es remet a *BALMA*, però sense explicar en quin sentit, i a *BALMA* s'oblidà. És que fa pensar en això el men. *embaumar* 'ensarronar, entabanar': «—Es senyor me va contar que --- 's fa sucre des carbó de pedra. —Es senyor dirà lo que voldrà —replicà madona—, però 'm pens que moltes vegades t'*embauma*» Ruiz i Pablo (*Cor de la Terra* 38.12). No es veu com podria sortir del sentit del fr. *embaumer* 'perfumar, aromatitzar' tan ponderatiu, un sentit tan pejoratiu, ni tampoc això correspon gens a l'ambient pagesívol que aquí el narrador ens fa escoltar. Però pot haver significat primàriament 'engarjolar, ficar en un lloc buit, balmat, en el bertrol', cf. *ensarronar* de *sarró*, *entabanar* de *tabà*.